

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

אבא קובנר, שקיבץ את רישמו המילחמה ופירסמו בספר ששמו "פנים אל פנים". בשער הגיליון: הלוחם אבא קובנר, עם צאת סיפרו "פנים אל פנים" לאור.

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש כתבת-חקירה, שהשתרעה על פני המישה עמודים, מלוחם בתצלומים, לנושא "פושעים צעירים". הכתבה ניסתה לפענח את תהליך עליית עקמת העבריינות בקרב בני הנוער, סיבותיה ושלביה, ותיארה את הכוחות המצומצמים המנסים להתמודד, מהופרכים מול גל הפשע הנואה. המדור "צבא" הוקדש לכתבת-השער, תחת הכותרת "קול בחשכה", שהוקדש לסיפורו של פוליטרוק הסיבת, "גיבעת" במילחמת הטיהור,

"העולם הזה" 828 תאריך: 3.9.53

5 שנפלו בדרך לפטרה * משה דיין: "אהבתי את יצחק

שדה מפני שהיה האב הרוחני של חוסר-האחריות!"

העם

דס

הלהבה היבהבה מול תמונת-ענק של יצחק שדה. על הבמה דיברו האלופים על חוסר המתח החלוצי, על חוסר הדם של הנוער העיברי. עשרת האלפים שבאו להתייחד עם יצחק שדה, על קיברו, ביום השנה למותו, הקשיבו בדומיה. בין האלפים היו שלושה צעירים ושתי צעירות. בליבם התנגנה תוכנית נועות: לחצות את הגבול ולחיות בסלעים האדומים של פטרה. היה זה מסוג התוכניות שצעירי רים רבים הוגים בהן בחשאי, אך רק מעטים מגשימים אותן. מעטים אלה הפכו גיבורים בהוגם, מניחי היסוד של ספורט לאומי חדש.

אילו נשאלה גילה, הצעירה התמירה מכפרי-הושע, מדוע רצונה להגיע לפטרה, מן הסתם לא היתה יודעת מה לומר. כי היתה זו תשוקה אינסטנקטיווית: לפרוץ את הגבול הצר, המחנק, לתור במרחב, להוכיח שיש לנוער דם, להוכיח קודם-כל לעצמה שמפקדת מחלקה קרבית בפלמ"ח לא הפכה בורגנית, לא הסתגלה למציאות הנפשית השוררת במדינה.

החמישה שילמו מחיר יקר מאד עבור תשוקתם זו. אדם העובר את הגבול בין ירדן לישראל הופך גיבור בין חבריו, אם אינו נתפס. אולם אם נתפס, אחת דינו: מוות.

החמישה שהיה להם דם, שפכו אותו על אדמת ירדן, חכמים ופיקחים יגידו, מן הסתם, שהם מתו לחינם, שלא היה כל טעם במיבצעם. הם ידעו בהחלט, אולם מאות אלפי אורחים, וביניהם ותיקי הנוער העיברי, יבינו בדיוק מה היה טעמם. כי דם מדבר אל דם.

הגבול

חמישה יצאו

בקצה בית-החולים, בכניסה לביתן לכן, ישבו כמה אנשים בדממה כמעט מוחלטת. אלה ששוחחו ביניהם דיברו בקול נמוך, מדוכא. היו אלה קרובי החמישה שנפלו בדרך לפטרה, שבאו לזהות את הגוויות בהדרגתיות של תל-הזומר.

שלוש גוויות כבר זוהו. שמות שני האחרים לא פורסמו, עד אשר יגיעו קרובי ביהם. לפנות ערב הופיע יהודי בגיל העמידה, בעל גוף מוצק, לבוש חלקי וחבוש כובע טמבל — איכר טיפוסי, "אני רוצה לראות את בני", הוא מילמל בקול נמוך. כולו נרעד, "אני רוצה לראות את אריק".

רביסמל של חבראי-קדישא הצבאית ניסה להרגיעו, וביקש ממנו להמתין מעט. אך האב השכול לא יכול להתאפק: הוא יצא ממושב עיר-עירון, בסביבות פרדס-חנה, מייד עם הגיע אליו הבשורה האיומה, ועתה רצה לראות את בנו.

קציר הרמזים, בתוך הביתן, באולם מסויד, היו מונחים חמישה ארונות-עץ פשוטים על הריצפה, סביבם היתה פזורה אדמה חולית. רביסמל הביא את העגלה, ואחד הארונות הועמס עליה והשיריה

שנו מיסדי מערכת, "העולם הזה" בראשית שנות החמישים נימנו עם לוחמי חטיבת "גיבעת".

הוסיפו להתעלל בגופות, וכרתו את אוזנה של אחת מהן.

החמישה, שהיו מזויינים במיספר אקד"חים, לא נתנו את חייהם בחינם. הם נאבקו עד לרגע האחרון מול רובים וסכינים. מסחי-האש הרצחניים קצרו שוב את קציר הדמים. הפעם היו אלה, מיטב השיר כוליים בשדה הנוער העיברי.

ותיקים

שני בנים

שני בנים היו ליצחק שדה: יגאל אלון ומשה דיין. שניהם היו טוראים תחת פיקודו ביום העלייה על הקרקע בחניתה. את שניהם אהב בכל ליבו עד ליומו האחרון.

אולם הזקן ידע להעריך יפה את ההבדלים בין השניים, שהם טיפוסים כימעט הפוכים. ביגאל אלון ראה את הבן הבכור, את ממשיך הדרך, ואילו משה דיין היה בן-הזקונים, פורץ הגדרות, ונוסף לכל גם איש מפא"י. "יבוא יום ומשה יבוא לאסור אותי", אמר שדה בערוב ימיו בחיבה אבהית. היתה הרגשה שה"שייגין" קרוב לליבו, לפעמים, אף יותר מן היורש. השבוע, כשבאו רבבות פלמ"חאים לגילוי המצבה הפשוטה והיפה על קברו של הזקן, בגיבעת-ברנר, ישבו שני הבנים, זו הפעם הראשונה אחרי הרבה מאד זמן, זה בצד זה. כשקם יגאל אלון ומסר את רשות הדיבור למשה דיין, ידעו האלפים שישמעו כמה דברים מעניינים. אולם גם הם לא פיללו שהדברים היו מעניינים עד-כדי-כך. "אהבתי את יצחק שדה מפני שהיה

העגומה התקדמה לעבר המכון הפאטולוגי. שם זוהתה גווייתו של אריק מאגר, איש עיר-עירון ואחת הדמויות המוכרות בקרב הנוער העיברי.

אריק, גבוה, בעל גוף אתלטי, פנים חייכניות עטורות זקן שחור פראי, שופע לבביות של נער, היה ידוע מאז ומתמיד כאדם אהב מסעות. ההעניינותו בארכי-אולוגיה וחקר העבר הובילה אותו על פני שבילים רבים ברחבי הארץ. אותה משיכה, בצירוף ההרפתקנות הלא-איכפתית שלו, היא שדחפה אותו למסעו האחרון.

על המסע חלמו החמישה זמן רב. עוד במסע-ההרפתקות הגדול אל מעמקי הנגב (העולם הזה 759), הודיע אריק על כוונתו להגיע לסלעים האדומים. הוא מצא עוד ארבעה צעירים שמשיכת הטבע הפראי והבלתי-נודע קסמה להם, כולם אנשי פלמ"ח ותיקים, ידועים בארץ. הם תכננו את המסע זמן רב.

כך זה קרה. הם נפגשו בכניסו הר פלמ"ח בגבעת-ברנר, החליטו לבצע את הדבר מייד. לפני צאתם לדרך התייעצו עם כמה אנשים, ביניהם פרופסור גלסון גליק, שיעצם להימנע מן המסע והזהירם מפני הסכנות. גם כשהגיעו לחצבה הערבה חוסר, דרש מהם אחד מאנשי הערבה האחראיים, "לא להתנהג באופן ילדותי". החמישה הבטיחו לרדת רק עד אילת, עלו על משאית, "טיטאניק", אולם בהגיעם עם ערב לבייר-מלחה, גבר קול הדם על קול ההיגיון. הם ירדו מן המשאית, הורו לנהג בנימוס ונפרדו ממנו.

את המשך הסיפור אפשר לשער: החמישה עברו את הקוים, הלכו כל הלילה, עד שהגיעו לפטרה. אין לדעת מתי בדיוק הרגיש בהם הלגיון הערבי. מצב הגוויות מוכיח שקרב הפנים-אל-פנים היה נוקשה ביותר. חיילי הלגיון הזועמים

האב הרוחני של חוסר-האחריות! אמר החייל מס' 2 של צה"ל לתוך המיקרופון, בנעצו את עינו האחת בקהל. "חוסר האחריות הוא דבר טוב בימי קרב. יצחק היה חולם, אך משולל כושר-ביצוע. את הביצוע השאיר לצעירים, מפני שחלם עד ליומו האחרון. אהבתי".

כשסיים את דבריו, שררה דממה עמוקה באמפייתארון. אולם משה דיין היה מרוצה, מכך שאמר מה שחשב לומר, והתיישב בנחת. הקשיב לנאומו הפיוטי של אבא קובנר ולשיחתו הלבבית של ישראל גלילי. יצחק שדה, אם הקשיב לנאומו, חיך בוודאי את חיוכו הרגיל. מרצה שיש דם לחניכיו.

הכנסת

מכירה כללית

מיפלגה היא אגודה של אנשים הלוחמים על רעיון מסוים — כך כתוב באנציקלון פדיות. אולם מחברי ספירי-החזקמה הללו לא הכירו את המציאות הישראלית. השבוע ביצעה הכנסת השנייה את אחד המעשים המחפירים ביותר של בגידה כללית, שנירשמו בתולדות המיפלגתיות הישראלית. בניגוד מוחלט לדיעותיהן ה"מוצהרות" הפקירו מפא"י ושותפותיה את כל ענייני הנישואין והגיטין במדינה לסמך כותם הבלעדית של הרבנים. המרת זה מכרו שתי היסעות הדתיות את מצפונן הסהור, והצביעו כעד גיוס הבנות הדתיות, תוך הפרת דינה של מועצת גדולי התורה. אחרי מאמץ גדול זה יצאה הכנסת לפגרה, כדי לאפשר למצפון העיפי של חברה לחזור, בסופה, לכנסת במישנה מרץ.

אנשים

● כשניסה צלם זריו לצלם את שמעון (גיבעתי) אבידן בכנס הפלמ"ח (ראה: במדינה), הייך המפקד-הטרקטוריסט: "אני מזהיר אותך, אינני פוטוגני". באותו רגע חדלה המצלמה לעבוד, מחמת קילקול בלתי-ברור. סיכם אבידן: "אמרתה לך, אני כלי-כך לא פוטוגני עד שזה שובר את המצלמות".

● במסיבה שערך נשיא-המדינה, יצחק כרצ'ביל, לסגל הפיקודי הגבוה של צה"ל, נראה חניכו לשעבר של אבידן, אלוף צבאי (צירה) צור, גיבור נגבה, שותף כוס מיץ-עגבניות. העיר האלוף יוסף אבידן: "חשבת שיש לך דם, אבל אני רואה שיש לך מיץ-עגבניות".

● לעומת זאת הוכיח צעיר הח"כים שלמה הילד (מפא"י) שיש לו דם, שעה שטען בכנסת, בדיון על חוק נישואין וגירושין: "זה כבר לא חוק נישואין וגירושין, זהו חוק אונסין".

● שעה שדרש ח"כ מפא"י ויור ועדת הכספים של הכנסת, ישראל גירי, לדון בהעלאת משכורות השופטים עור לפני צאת הכנסת לפגרה, העיר ח"כ תרות "ר" יוחנן באדר: "השופטים עומדים בפני הבעיה של האמלט — לשפוט או לשבות".

● ראש עיריית חיפה, אבא חושי, בהר בצאתו לחופשה בדרך היה לראש עיר-במל, והצטרף ל-350 המכילים שיצאו על סיפונה של א/ק נגבה לטיול בקפריסין. איתו יצאו אשתו, מזכירתו ונהגו.

* אביו של המסורר חיים גורי.

סילבי קשת

לפני 25 שנים בדיוק סיפר העולם הזה במדורו של העורך על תגלית חדשה צעירה בשם זה, העובדת כמגינה ועורכת דפוס של העולם הזה. העורך סיפר כי הבחורה מהדפוס התנדבה למלא את מקומו של מיכאל אלמן, מבקר הקולנוע של העולם הזה (כיום כתב שידורי ישראלי בלונדון) שנסע לחו"ל — תוך כדי כך נתגלתה גברת קשת הצעירה כבעלת חוש-הומור עוקצני. כעבור זמורה הטילה המערכת על סילבי קשת לערוך מדור בשם "מיכתבים לרות", וכך התחילה הקאריירה העיתונאית של סילבי קשת בעיתונות הישראלית.